

Beleidsnotitie Beschermwaardige bomen 2019-2029

Het college van burgemeester en wethouders van Alphen aan den Rijn;
Gelet op de Algemene Plaatselijke Verordening Alphen aan den Rijn 2014 en artikel 4:81 van de Algemene wet bestuursrecht;

B E S L U I T vast te stellen de:

Beleidsnotitie Beschermwaardige bomen 2019-2029

GROENE GEMEENTE MET LEF

Colofon
Beleidsnotitie beschermwaardige bomen
2019 – 2029
Juni 2019

Foto's:
Jan van Rijn

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD 4

Deel I: Belang van het beschermen van bomen 5

Belang van het beschermen van bomen 6
Onderscheid maken in beleidsstatus 6
Doelstelling beleid beschermwaardige bomen 7
Totstandkoming beleid (werkwijze) 7
De maatschappelijke waarde van bomen 8

Deel II: Eigenschappen van beschermwaardige bomen 10

Welke bomen zijn beschermwaardig? 11
Randvoorwaarden: 11
Welke bomen zijn potentieel beschermwaardig? 13
Randvoorwaarden 13
Bomen aanmelden of bezwaar maken 14

Deel III: Beschermwaardige bomen in de praktijk 16

Bestand (potentieel) beschermwaardige bomen 17
Kapbeleid 18
Compensatieplicht en herplantplicht 19
Beheer en onderhoud 20
Bomenfonds 21

Deel IV: Gemeentelijke processen omtrent beschermwaardige bomen 22

Zorgplicht 23
Beschermwaardige bomen in projecten 23
Juridische borging 24
Communicatie over (potentieel) beschermwaardige bomen 24
Ambities, Acties en Afspraken 26
Overzicht van bijlagen 27
Foto's Jan van Rijn: 28

VOORWOORD

Met trots schrijf ik een voorwoord voor dit beschermwaardige bomenbeleid.

Beschermwaardige bomen zijn de meest bijzondere bomen die in onze gemeente groeien. Ze dragen bij aan een fraaie woonomgeving.

Deze 'groene kroonjuwelen' worden met zorg in stand gehouden en komen zowel in de openbare ruimte als bij particulieren voor.

Voorafgaan aan de totstandkoming van dit beleid zijn onze inwoners betrokken. Bijna 1500 enquêtes zijn ingevuld en de informatieavonden zijn goed bezocht. Dit toont de betrokkenheid bij het beschermen van deze bijzondere bomen. Het beleid garandeert blijvende inbreng en betrokkenheid van de inwoner en toont de ambitie als Groene Stad met Lef.

Nieuw is de categorie potentieel beschermwaardige bomen. Deze bomen voldoen nog niet helemaal aan de voorwaarden maar de verwachting is dat zij hier wel aan gaan voldoen. Deze bomen zijn het ook waard om te beschermen.

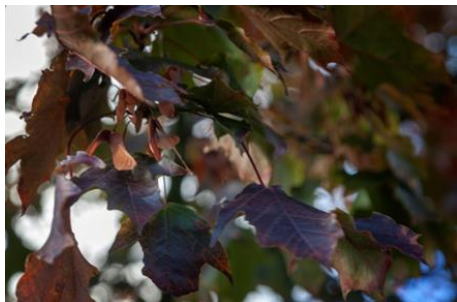
In het bomenbestand maken we geen onderscheid in gemeentelijke of particuliere bomen. We zijn met elkaar verantwoordelijk voor de juiste verzorging en het in stand houden van dit bomenbestand. We hebben een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid. Kortom, door van 'buiten naar binnen' te werken kunnen wij als gemeente gezamenlijk doelstellingen behalen en kunnen we ook in de toekomst blijven genieten van deze parels in onze gemeente!

Gert-Jan Schotanus
Wethouder Beheer openbare ruimte

Deel I: Belang van het beschermen van bomen

Belang van het beschermen van bomen

Beschermwaardige bomen zijn de meest bijzondere bomen binnen de gemeente. Ze zijn vaak zo markant dat veel mensen ze herkennen. In de straat of laan, de tuin, het park of in het buitengebied vormen ze herkenningspunten en geven ze identiteit aan de plek waar ze staan. Het zijn de 'groene kroonjuwelen' van de gemeente. Ze ontleen hun waarde aan hun verschijning, markante standplaats, leeftijd en de reden van aanplant, de functie of hun bijzondere soort. Het kan hierbij om zowel gemeentelijke als om particuliere bomen gaan. Soms gaat het om een groep of laan, maar veelal gaat het om unieke alleenstaande exemplaren.

Blad van een rode beuk

Onderscheid maken in beleidsstatus

Elke boom in Gemeente Alphen aan den Rijn heeft een functie voor de leefomgeving en is daarmee belangrijk. De bomen worden ingedeeld naar statuscategorie: beschermwaardige bomen, structuurbomen en functionele bomen. De beleidsstatus van een boom bepaalt ook de investeringsbereidheid en waarde voor die boom, en (daarmee) de prioriteit die hij krijgt bij beheer en bescherming tegen kap. Beschermwaardige bomen vormen de 'top' van het bomenbestand in de gemeente. Ook wordt de status van potentieel beschermwaardige bomen geïntroduceerd; bomen die bijna de status van beschermwaardige boom hebben bereikt. Beschermwaardige en potentieel beschermwaardige bomen hebben een grote waarde voor de leefomgeving.

Structuurbomen zijn eveneens belangrijke bomen. Zij leveren in hun samenhang met andere bomen een belangrijke bijdrage aan de beeldkwaliteit van hoofd- en neven(wegen)structuren, of benadrukken historische lijnen.

Bomen die onderdeel zijn van de boomstructuur van Gemeente Alphen aan den Rijn, zijn in het bomenbeleid 2017 op kaart vastgelegd. Soms kunnen bomen zowel beschermwaardig zijn als onderdeel uitmaken van de groenstructuur.

Functionele bomen zijn de overige bomen van de groene gemeente Alphen aan den Rijn.

Statuscategorie	% van het totale bomenbestand van de gemeente (bij benadering)
Beschermwaardige en potentieel beschermwaardige bomen	2,5 %
Structuurbomen	48 %
Functionele bomen	49,5 %

Tabel 1.1 Verdeling beleidsstatus bij benadering

Voor het nieuwe bomenbeleid vulden in 2017 circa 1400 inwoners van de gemeente een enquête in. Nagenoeg alle respondenten gaven daarbij aan dat zij bomen in de directe leefomgeving als waardevol ervaren.

Uit de raadpleging onder zo'n 1490 inwoners van Gemeente Alphen aan den Rijn in 2019, over het nieuwe beschermwaardige bomenbeleid gaf 94% aan het belangrijk te vinden dat bepaalde bomen de status beschermwaardig krijgen. 74% geeft aan dat dit zowel op het openbaar als op particulier gebied moet worden gedaan. De belangrijkste redenen om (potentieel) beschermwaardige bomen aan te wijzen zijn het beschermen van karakteristieke bomen en het behouden van historische bomen.

Doelstelling beleid beschermwaardige bomen

Gemeente Alphen aan den Rijn heeft de ambitie bomenstad te zijn. De meest waardevolle bomen van de gemeente hebben de status 'beschermwaardig' of 'potentieel beschermwaardig'. De gemeente streeft ernaar deze bomen zo lang mogelijk te behouden door ze de optimale bescherming te geven. Daarnaast is de ambitie om het aantal (potentieel) beschermwaardige bomen in de gemeente in stand te houden en toe te laten nemen. Hiervoor worden heldere, praktische regels en richtlijnen gehanteerd die in deze beleidsnotitie zijn vastgelegd. Ook de werkwijze omtrent (potentieel) beschermwaardige bomen (aanwijzen, beschermen, onderhouden, communiceren) zijn in dit beleidsstuk voor de komende 10 jaar vastgelegd. Met deze beleidstermijn kan indien nodig tijdig worden gereageerd op veranderende behoeften en inzichten binnen het (potentieel) beschermwaardige bomenbeleid.

Totstandkoming beleid (werkwijze)

Waar overheden in de loop der jaren veel taken op zich hebben genomen, beleid ontwikkelden en het publiek (mensen, bedrijven en belangenorganisaties) pas laat invloed mocht uitoefenen, wordt in deze tijd publieksparticipatie steeds belangrijker.

Het uitgangspunt van de gemeente is om deze participatie te faciliteren en te positioneren bij het leefbaar houden van de kernen. Bij het ontwikkelen van het beleid voor beschermwaardige bomen zijn de inwoners van Alphen aan den Rijn betrokken door middel van informeren en consulteren. Een onder de inwoners gehouden enquête werd 1490 keer ingevuld.

Daarnaast zijn er informatieavonden georganiseerd met een terugkoppeling over de gehouden enquête en werd eigenaren van beschermwaardige bomen of potentieel beschermwaardige bomen de kans geboden om mee te denken over het nieuw op te stellen beleid. Circa 125 mensen bezochten deze avonden.

Daarnaast is nauw samengewerkt met het Bomenpanel Alphen aan den Rijn (hierna het Bomenpanel genoemd) en het plaatselijke instituut voor natuureducatie (IVN). Conform de besluitvorming over het bomenbeleid in 2017 is behalve samenwerking ook de ruimte geboden aan het Bomenpanel om zelfstandig haar voorstellen te doen aangaande dit nieuwe beleid over de beschermwaardige bomen. Een vernieuwende en vergaande vorm van beleidsparticipatie.

Hartjesboom bij het gemeentehuis in Alphen aan den Rijn

Bomenpanel Alphen aan den Rijn

Met het vaststellen van het bomenbeleid in 2017 is ook besloten een bomenpanel in te stellen voor Gemeente Alphen aan den Rijn.

Het Bomenpanel bestaat uit een vertegenwoordiging van een paar honderd inwoners die betrokken zijn bij de groene omgeving. Het panel vormt de verbinding tussen de gemeentelijke organisatie en de bewoners van Alphen aan den Rijn. De leden van het Bomenpanel nemen plaats in het panel vanuit hun persoonlijke drijfveer om zich bezig te houden met bomen voor het algemeen belang van de gemeente. Zo representeren zij zo goed mogelijk de mening van de samenleving. Kijk voor actuele informatie op de website van het Bomenpanel .

Bij het tot stand komen van het beleid voor beschermwaardige bomen is het Bomenpanel nauw betrokken. Het panel heeft samen met de gemeente de enquêtes opgesteld die zijn verspreid onder de inwoners van de gemeente.

IVN

Ook het IVN is betrokken geweest bij het opstellen van het conceptbeleidsstuk beschermwaardige bomen. De leden van het IVN die ook zitting hebben in het Bomenpanel representeerden het IVN.

Enquête

Er is gekozen voor de eerder beproefde methode van betrekken van inwoners. Met inzet van het Alphenpanel, de gemeentewebsite, de website van het Bomenpanel en de social media hebben 1490 inwoners de enquête ingevuld. 117 respondenten waren zelf eigenaar van een (potentieel) beschermwaardige boom. Een respons die ruim voldoende is om betrouwbare uitspraken op te doen. (Zie bijlage A; Resultaten enquête I&O, pagina 5)

Informatieavond (potentieel) beschermwaardige bomen mei 2019

In mei 2019 werden twee informatieavonden georganiseerd. Een avond voor alle inwoners en één specifiek voor de eigenaren van (potentieel) beschermwaardige bomen in de gemeente. De uitkomsten van de enquête zijn gedeeld en er was gelegenheid tot het stellen van vragen. Op de avonden is specifiek stilgestaan bij het besluitvormingsproces naar het nieuwe beleid en hoe inwoners hierop invloed kunnen uitoefenen.

Integrale aanpak vanuit de gemeente

Dit beleidsstuk is als concept in de interne organisatie van de gemeente afgestemd met diverse beleidsvelden en afdelingen die met bomen te maken hebben. Zodoende heeft dit beleid voor (potentieel) beschermwaardige bomen vanuit diverse invalshoeken input gekregen.

De maatschappelijke waarde van bomen

De waarde van openbaar groen voor de leefomgeving heeft vele raakvlakken met allerlei andere beleidsgebieden. Bomen hebben natuurwaarden, bevorderen de gezondheid, stimuleren de beleving van een veilige leefomgeving, verbeteren het lokale klimaat en hebben een positief effect op de economische waarde van onroerend goed.

Ambities, Acties en Afspraken

1. De gemeente streeft ernaar (potentieel) beschermwaardige bomen zo lang mogelijk in goede conditie te behouden.
2. Daarnaast is de ambitie om het aantal (potentieel) beschermwaardige bomen in de gemeente in stand te houden en te laten toenemen.
3. Hiervoor worden heldere, praktische regels en richtlijnen gehanteerd.
4. In de komende beleidsperiode worden routes langs (potentieel) beschermwaardige bomen verder ontwikkeld en onder de aandacht gebracht.

Ambassadeursrol

(Potentieel) beschermwaardige bomen ziet Gemeente Alphen aan den Rijn als de ambassadeurs voor een gezonde leefomgeving. Bomen zorgen voor verkoeling, invloed op de waterregulering, CO2 vastlegging, ze filteren de lucht, hebben een positieve invloed op het welbevinden en dragen bij aan de biodiversiteit. Met name de klimaatthema's zijn momenteel erg onder de aandacht. Grotere bomen dragen hier het meest aan bij.

Fietsroutes en wandelroutes

Gemeente Alphen aan den Rijn is trots op haar (potentieel) beschermwaardige bomen. Langs een aantal van deze bijzondere bomen zijn al routes uitgezet of zijn mogelijkheden om routes uit te zetten. De komende beleidsperiode wordt ingezet om deze routes onder de aandacht te brengen en uit te breiden. Bij het verder ontwikkelen van de aanpak, aankleding en communicatie over bomenroutes wordt waar mogelijk samengewerkt met het Bomenpanel. Als eerste resultaat is door het Bomenpanel en de Fietzersbond een route langs (potentieel) beschermwaardige bomen uitgezet.

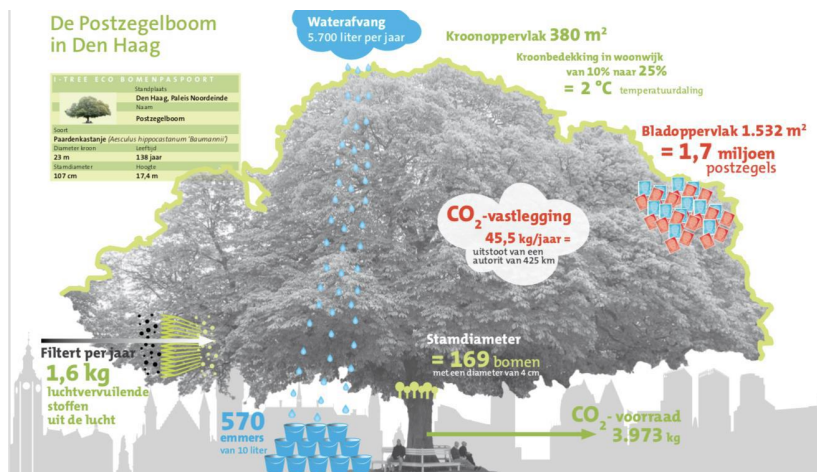
Boskoop bepaalde in het verleden al een aantal routes. Geïnteresseerde bomenliefhebbers en recreanten kunnen gebruik maken van deze routes. Deze routes zijn verkrijgbaar bij het Boomkwekerijmuseum.

iTree Eco

Met de lancering van het softwareprogramma i-Tree Eco in februari 2019 kunnen de baten van bomen, op het gebied van hemelwaterregulering, afvang van vervuilende stoffen zoals fijnstof en stikstofoxide en de opslag van CO₂ bijvoorbeeld, worden omgezet in cijfers en euro's. Hiermee worden de effecten van bomen nog beter meetbaar.

Gemeente Alphen aan den Rijn heeft zich met het vaststellen van het bomenbeleid in 2017 bereid verklaard i-Tree toe te passen bij het voeren van haar bomenbeleid. i-Tree biedt handvatten om de baten van bomen ten volle te benutten. In de komende jaren wordt dit beleid verder ontwikkeld.

Een grote (potentieel) beschermwaardige boom biedt ons al een grote bijdrage. Zo kan een boom met een kroon diameter van 23 meter per jaar 1,6 kg luchtvervuilende stoffen uit de lucht filteren, 5.700 liter water afvangen en 45,5 kg CO₂ vastleggen. Zo'n boom legt in totaal 3.973 kg CO₂ vast in zijn hout, zie afbeelding hiernaast.

Deel II: Eigenschappen van beschermwaardige bomen

Welke bomen zijn beschermwaardig?

Gemeente Alphen aan den Rijn stelt randvoorwaarden aan de leeftijd van een beschermwaardige boom. Maar nadrukkelijk is ook nagegaan wat de inwoners van de gemeente belangrijk vinden.

Uit de hoge representatieve respons op de enquête blijkt dat het onderwerp beschermwaardige bomen leeft. Bijna iedere geënquêteerde geeft aan dat bepaalde bomen de status van beschermwaardige boom zouden moeten krijgen, zowel op gemeentelijk als op particulier terrein. Beschermwaardige bomen moeten vooral aangewezen worden vanwege hun karakteristieke verschijning en historische waarde. De meest belangrijke eigenschappen van de beschermwaardige bomen zijn: de mate waarin de bomen beeldbepalend zijn; hun zeldzaamheid; de mate waarin ze bijdragen aan ecologie; hun leeftijd en hun geschiedenis.

Randvoorwaarden:

Leeftijd hoger dan 40 jaar

De meeste bomen worden als imposant ervaren als zij een wat hogere leeftijd bereiken. Door hun grootte, verschijningsvorm, uniciteit of geschiedenis worden zij als een belangrijk onderdeel van de leefgemeenschap gezien. In onze gemeente is het door bodemdaling (zetting van de ondergrond) op veel plekken voor bomen niet goed mogelijk een hoge leeftijd te bereiken. Daarom is hier een leeftijd van 40 jaar al een respectabele leeftijd waarbij in combinatie met de andere criteria al gesproken wordt van beschermwaardig. In andere delen van het land ligt de leeftijd een stuk hoger, tot wel 80 jaar.

In geval van een onbekend plantjaar wordt een inschatting gemaakt. Een globale en algemene leeftijdsbepaling voor de meeste bomen in Nederland kan worden verkregen door de stamomtrek op 1,30 meter hoogte delen door 2,5 tot 4,5 (afhankelijk van de boomsoort en de grondsoort). Een boom met een stamomtrek van 2,50 meter kan dan ongeveer 55 tot 100 jaar oud zijn. Sommige bomen zijn vanaf het moment van aanplant beschermwaardig, bijvoorbeeld herdenkingsbomen. Bij deze bomen is de minimale leeftijd niet van toepassing. Zie 'bijzondere vermelding' op de volgende pagina.

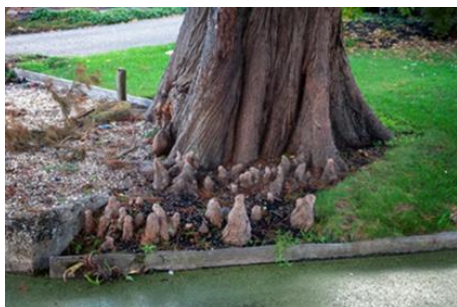
Detail beukenootjes

Toekomstverwachting meer dan 10 jaar

Beschermwaardige bomen dienen een toekomstverwachting (resterende of technische levensduur) te hebben van meer dan 10 jaar. Bomen met een lagere toekomstverwachting komen niet in aanmerking voor aanwijzing.

De toekomstverwachting dient te worden bepaald door een theoretisch of praktisch deskundige op het gebied van bomen en aanverwante zaken en in het bezit zijnde van een certificaat European Tree Technician (ETT'er) of gelijkwaardig. Voor het bepalen van de toekomstverwachting zijn de volgende aspecten van belang:

- De conditie van de boom in relatie tot het herstelvermogen van de boomsoort;
- De mate waarin er sprake is van mechanisch onherstelbare veiligheidsproblemen;
- De mate waarin er sprake is van parasitaire ziekten of aantastingen die het voortbestaan van de boom bedreigen;
- De mate waarin er sprake is van een te verwachten afname in kwaliteit en/of kwantiteit van de ondergrondse groeiruimte.

Luchtwortels van de moerascipres

Criteria:

Naast de randvoorwaarden leeftijd en toekomstverwachting dient de boom minimaal één van de volgende specifieke eigenschappen te hebben. Hieronder zijn ze als criteria verder uitgewerkt, in volgorde van belangrijkheid zoals door de enquête is uitgewezen:

- Beeldbepalendheid
- Zeldzaamheid, uniciteit of dendrologie
- Natuurwaarde / ecologische waarde
- Cultuurhistorische waarde
- Bijzondere vermelding

In bijlage B: Werkwijze aanmelden (potentieel) beschermwaardige boom, is een stroomschema opgenomen waarmee een boom kan worden beoordeeld.

Beeldbepalendheid

Een boom, groep bomen of bomenrij is beeldbepalend indien deze voor de beeldkwaliteit van de leefomgeving van grote waarde is of een belangrijke positieve bijdrage levert aan het karakter en de herkenbaarheid op straat-, wijk- dorps- en stadsniveau.

Bij particuliere terreinen gaat het veelal om bomen in voor- en zijtuinen, die in het straatbeeld van Gemeente Alphen aan den Rijn een grote rol spelen en zichtbaar zijn vanuit openbaar toegankelijk gebied. De boom (of bomen) heeft doorgaans een zodanige omvang dat deze beeldbepalend is voor de omgeving. Veelal gaat het hier om oude bomen. Soms is de manier waarop een boom is aangeplant of gegroeid, de reden dat hij beeldbepalend is. Een bijzondere, opvallende of aansprekende locatie van de boom kan mede bepalend zijn.

Zeldzaamheid, uniciteit of dendrologie

Zeldzaamheid: een boomsoort kan zeldzaam worden genoemd als er vermoedelijk minder dan 10 volwassen exemplaren van voorkomen binnen de gemeentegrenzen. Het gaat hierbij om boomsoorten en of zeldzame variëteiten.

Uniciteit: bomen zijn uniek binnen de gemeente vanwege hun grootte en/of groeivorm, bijvoorbeeld de grootste, dikste of scheefste boom van de wijk of het dorp.

Dendrologie: bijzondere soorten kunnen boomkundig (dendrologisch) gezien waardevol zijn. Denk aan een exotische boomsoort of een bijzondere kweekvorm of variëteit. In 'Dendrologie van de Lage Landen' van J. de Koning en W. van den Broek staat aangegeven welke soorten en variëteiten voor Nederland zeldzaam zijn.

Natuurwaarde / ecologische waarde

Bomen kunnen een belangrijke functie hebben voor het voortbestaan van bepaalde flora en fauna. Het gaat hierbij om een structurele functie voor een bepaalde dier- of plantensoort. Een kolonieboom van blauwe reigers bijvoorbeeld die al jarenlang zo wordt gebruikt. Of een groeiplaats voor een bijzondere korstmossort, maretak of andere bijzondere plantensoorten. Ook kunnen bomen als geleiding of verblijfplaats dienen voor vleermuizen. Bij behoefte kan een extern advies worden gevraagd om de natuurwaarde of ecologische waarde te laten bepalen.

Cultuurhistorische waarde

Bomen kunnen onderdeel zijn van de lokale geschiedenis of een bepaalde cultuurhistorische betekenis hebben. Eveneens zijn er bomen die kenmerkend zijn voor monumentale gebouwen waar deze boom in ensemble mee staat. Deze bomen kunnen opgenomen zijn op de Cultuurhistorische waardenkaart van Gemeente Alphen aan den Rijn.

Bijzondere vermelding

Ter gelegenheid van bijzondere gebeurtenissen worden nogal eens bomen geplant in het openbaar gebied. Deze herdenkingsbomen hebben direct vanaf het begin een bijzondere vermelding. Bij deze bomen wordt niet de minimale leeftijd van 40 jaar in acht genomen omdat ze vanaf het moment van aanplant de beschermwaardige status krijgen.

Welke bomen zijn potentieel beschermwaardig?

Soms voldoen bomen nog niet aan de randvoorwaarden, maar licht dat wel in de lijn der verwachting of in de ambitie bij aanplant.

Gemeente Alphen aan den Rijn biedt ook bescherming aan bomen die bijzonder zijn, maar nog niet volledig de kenmerken hebben van een beschermwaardige boom. Deze bomen noemen we 'potentieel beschermwaardige bomen'.

Potentieel beschermwaardige bomen worden aangewezen op basis van leeftijd en toekomstverwachting. De meest belangrijke eigenschappen van potentieel beschermwaardige bomen zijn: de mate waarin de bomen beeldbepalend zijn; hun zeldzaamheid; de mate waarin ze bijdragen aan ecologie; hun leeftijd en hun geschiedenis. Deze eigenschappen zijn echter minder prominent aanwezig dan bij beschermwaardige bomen.

Potentieel beschermwaardige bomen worden opgenomen in het bestand (potentieel) beschermwaardige bomen. Voor de gemeente geldt bij het kappen van deze bomen een herplantverplichting, net zoals bij beschermwaardige bomen.

Randvoorwaarden

Leeftijd hoger dan 30 jaar

Een potentieel waarde volle boom heeft de minimale leeftijd van 30 jaar. In geval van een onbekend plantjaar wordt een inschatting gemaakt op basis van de stamomtrek (zie pagina 11).

Toekomstverwachting meer dan 10 jaar

De boom heeft een toekomstverwachting van meer dan 10 jaar. De toekomstverwachting dient op deskundige wijze te worden bepaald door een boomtechnisch deskundige in het bezit van het certificaat European Tree Technician (ETT'er) of gelijkwaardig, zie pagina 11.

Groeiplaats geschikt voor de komende 20 jaar

Om tot een beschermwaardige boom uit te groeien vereisen bomen zowel boven- als ondergronds een gunstige groeiplaats. Ondergronds is er dan voldoende vocht, zuurstof, voeding, doorwortelbare ruimte en een lage verdichtingsgraad van de bodem. Bovengronds gaat het om voldoende ruimte voor de onbelemmerde ontwikkeling van de kroon, stam en stamvoet. De ruimte om te groeien en te ontwikkelen vormt ten minste de komende 20 jaar geen belemmering.

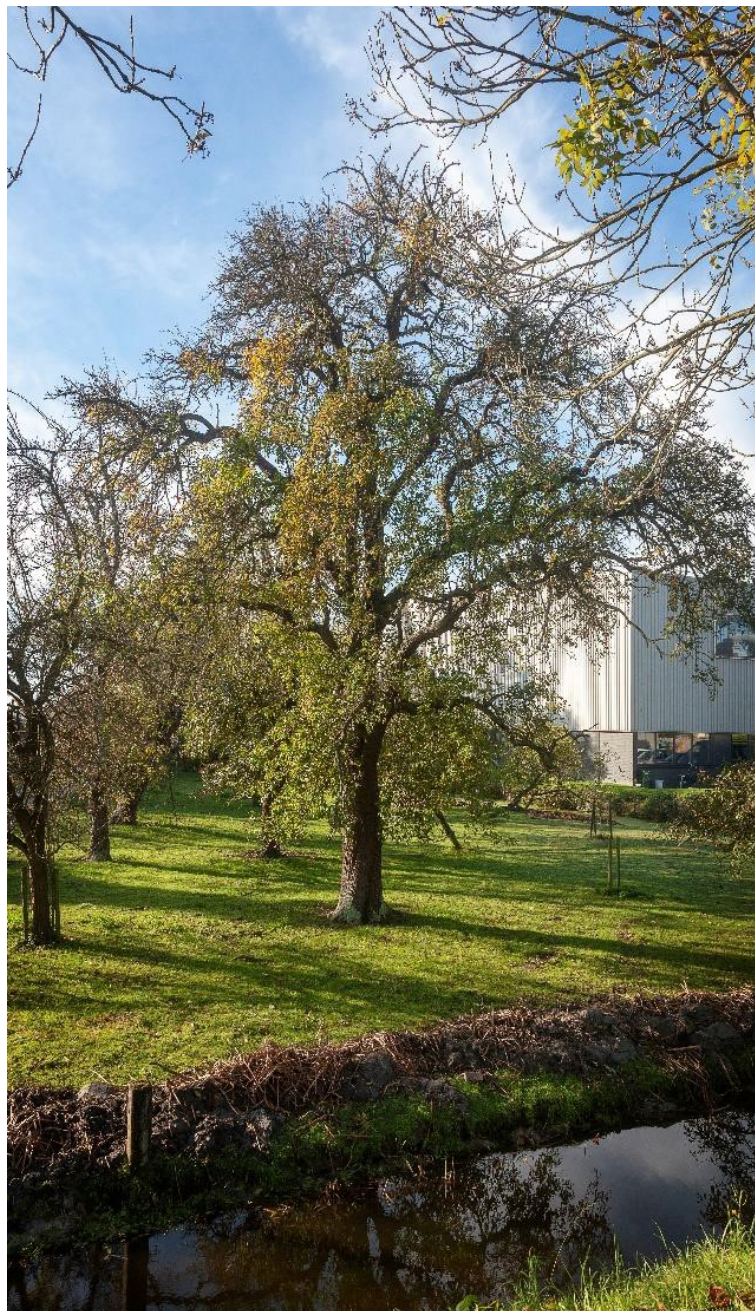
Aangeplant vanuit herplantplicht

Bij het verlenen van een omgevingsvergunning (activiteit: kappen) voor een beschermwaardige boom kan herplant worden vereist (zie bijlage C; Herplant, compensatie en boete). In dat geval is het belangrijk dat de nieuw aangeplante boom beschermd wordt en kan uit kan uitgroeien tot een beschermwaardige exemplaar. Bij aanplant krijgt de boom daarom direct de aanwijzing 'potentieel beschermwaardige boom'.

Ambities, Acties en Afspraken

5. Een boom komt in aanmerking voor aanwijzing als **beschermwaardige boom** als hij voldoet aan ten minste 1 van de volgende randvoorwaarden:
  - Leeftijd hoger dan 40 jaar.
  - Toekomstverwachting van minimaal 10 jaar.
  - De boom is bijzonder vanwege beeldbepalendheid, zeldzaamheid, uniciteit of dendrologie, ecologische waarde, cultuurhistorische waarde of heeft een bijzondere vermelding.

6. Een boom wordt aangewezen als **potentieel beschermwaardige boom** als hij is aangeplant vanwege vanuit herplantplicht of wanneer hij voldoet aan de volgende randvoorwaarden:
  - Leeftijd hoger dan 30 jaar.
  - Toekomstverwachting van minimaal 10 jaar.
  - Groeiplaats geschikt voor de komende 20 jaar.
  - De boom is bijzonder vanwege beeldbepalendheid, zeldzaamheid, uniciteit of dendrologie, ecologische waarde of cultuurhistorische waarde.

Potentieel beschermwaardige gewone peer Alphen aan den Rijn

Bomen aanmelden of bezwaar maken

Er wordt een actief beleid gevoerd om zoveel mogelijk de gemeentelijke en particuliere (potentieel) beschermwaardige bomen binnen Gemeente Alphen aan den Rijn in kaart te brengen. De werkwijze staat beschreven in bijlage B; Werkwijze aanmelden (potentieel) beschermwaardige bomen.

Bomen aanmelden

De gemeente, maar ook iedere particulier, kan een boom aandragen om deze te laten opnemen in het bestand met (potentieel) beschermwaardige bomen. Particulieren kunnen een boom in het openbaar gebied voorstellen en bomen op hun eigen terrein voorstellen. De gemeente kan zowel in het openbaar gebied als op particulier terrein een boom aandragen. In het geval van particulier eigendom zal de gemeente de eigenaar hiervan in kennis stellen. Bij het aanmelden van bomen wordt onder andere gevraagd naar de kenmerken van de boom en de standplaats. Zie bijlage D; Formulier aanmelden (potentieel) beschermwaardige boom.

Het bestand kan worden ingezien via de digitale bomenkaart. Het Bomenpanel neemt de aanvragen in behandeling en adviseert vervolgens de gemeente welke bomen er kunnen worden toegevoegd aan

het bestand (potentieel) beschermwaardige bomen. De gemeente neemt uiteindelijk de beslissing welke bomen worden toegevoegd.

Bezwaar maken

Voordat particuliere bomen als (potentieel) beschermwaardig aan het bestand worden toegevoegd, worden de eigenaren van dit voornemen in kennis gesteld. Vanaf dat moment is er gelegenheid om bezwaar te maken tegen het toekennen van de status van (potentieel) beschermwaardige boom. Dit moet binnen 6 weken na publicatie van het besluit over het nieuwe bestand ingediend worden via de gemeentelijke website. Hiervoor kan een standaard formulier worden gedownload zie bijlage E; bezwaar maken tegen aanwijzing (potentieel) beschermwaardige boom. Jaarlijks wordt het bestand (potentieel) beschermwaardige bomen geactualiseerd.

Overzicht overeenkomsten en verschillen tussen beschermwaardige bomen en potentieel beschermwaardige bomen

Onderwerp	Beschermwaardige boom	Potentieel beschermwaardige boom
Aanwijscriteria	Een boom komt in aanmerking voor aanwijzing als beschermwaardige boom als hij voldoet aan de volgende randvoorwaarden: 1. Leeftijd hoger dan 40 jaar. 1. Toekomstverwachting van minimaal 10 jaar. 1. De boom is bijzonder vanwege beeldbepalendheid, zeldzaamheid, uniciteit of dendrologie, ecologische waarde, cultuurhistorische waarde of een bijzondere vermelding.	Een boom wordt aangewezen als potentieel beschermwaardige boom als hij is aangeplant vanwege vanuit herplantplicht of wanneer hij voldoet aan de volgende randvoorwaarden: 1. Leeftijd hoger dan 30 jaar. 1. Toekomstverwachting van minimaal 10 jaar. 1. Groeiplaats geschikt voor tenminste 20 jaar. 1. De boom is bijzonder vanwege beeldbepalendheid, zeldzaamheid, uniciteit of dendrologie, ecologische waarde of cultuurhistorische waarde.
Kap	Vergunningsplicht.	Meldplicht.
Herplantplicht	Er geldt herplantplicht voor een nieuwe boom met 30 tot 35 centimeter stamdiameter.	De herplantplicht voor een nieuwe boom met 30 tot 35 centimeter stamdiameter geldt wel voor de gemeente, niet voor particuliere boomeigenaren.
Financiële compensatie	Bij kap wordt de monetaire (geldelijke) waarde bepaald.	Bij kap wordt de monetaire (geldelijke) waarde bepaald van gemeentebomen, niet van particuliere bomen.
Boete	Bij onrechtmatige kap wordt een boete opgelegd van maximaal 25% van de totale monetaire (geldelijke) waarde. Het minimale boetebedrag is € 2.500,-.	Bij onrechtmatige kap wordt een boete opgelegd aan de gemeente, niet aan particuliere boomeigenaren.
Herplantbedrag	Het minimumbedrag voor herplant bedraagt € 2.000,-.	Het minimumbedrag voor herplant bedraagt € 2.000,- voor gemeentebomen. Voor particuliere boomeigenaren wordt geen minimum herplantbedrag gehanteerd.

Deel III: Beschermwaardige bomen in de praktijk

Bestand (potentieel) beschermwaardige bomen

De registratie van (potentieel) beschermwaardige bomen wordt gedaan op basis van een inventarisatie in het veld. Geregistreerde bomen en nieuw aangemelde bomen worden hierbij geïnspecteerd. Van iedere boom worden de relevante boomgegevens in het bomenpaspoort vastgelegd (zie bijlage F; Opnamekenmerken (potentieel) Beschermwaardige bomen). Alle gemeentelijke en particuliere (potentieel) beschermwaardige bomen staan in een bestand en zijn op een digitale kaart vermeld. Het bestand (potentieel) beschermwaardige bomen is noodzakelijk om de bescherming te kunnen koppelen aan regels en afspraken. Dit nieuwe beschermwaardige bomenbeleid met het daarbij behorende bestand worden vastgesteld door het gemeentebestuur. Het jaarlijks controleren en actualiseren van het bestand is een bevoegdheid van het college en gemandateerd aan de beheersdienst. Voor vaststelling wordt het bestand als gemeentelijke bekendmaking publiek toegankelijk op overheid.nl. Uitgangssituatie en actualisatie van het bestand (potentieel) beschermwaardige bomen

Na de gemeentelijke herindeling van Alphen aan den Rijn met Boskoop en Rijnwoude in 2014 zijn verschillende lijsten met inventarisaties van beschermwaardige bomen samengevoegd. Al snel bleek dat er conform verschillende criteria bomen aan de bomenlijsten waren toegevoegd en veelal waren de lijsten niet actueel. Het betrof in totaal 6.406 bomen die als beschermwaardig stonden vermeld. Volgens de criteria die het meest relevant zijn gebleken is er in 2019 op een eenduidige wijze een nieuwe inventarisatie gemaakt van de gemeentelijke en particuliere (potentieel) beschermwaardige bomen. Zie bijlage G; Memo oplevering en data analyse inventarisatie beschermwaardige bomenlijst. Hieruit volgde dat er op dit moment:

1327 beschermwaardige bomen blijven in het bestand staan (748 stuks gemeentelijk, 579 stuks particulier).

151 bomen blijven als potentieel beschermwaardige boom in het bestand staan (93 stuks gemeentelijk, 58 stuks particulier).

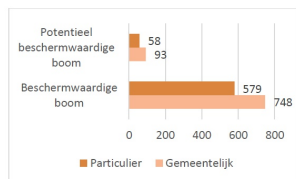
Het is de ambitie om dit aantal (potentieel) beschermwaardige bomen in de toekomst in stand te houden of uit te breiden. Aangezien er nog vele gemeentelijke en particuliere bomen nooit eerder zijn opgemerkt, is dit een reële ambitie.

Voor de overige bomen kan na inventarisatie worden gezegd dat:

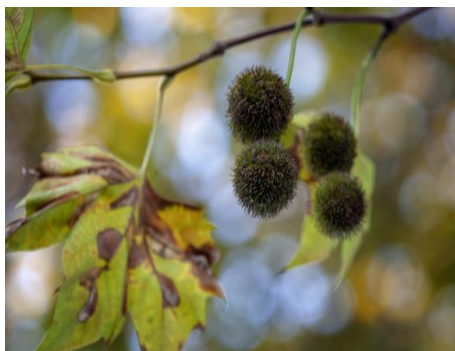
3675 bomen behoren tot de groenstructuur (bomenbeleid 2017) en worden om die reden uit het bestand verwijderd. Ze krijgen de status 'structuurboom'.

747 bomen bevatten geen eigenschappen die de (potentieel) beschermwaardige status rechtvaardigen en worden om die reden uit het bestand verwijderd. Zij krijgen de status 'overige boom'.

465 bomen bleken niet meer aanwezig te zijn en zijn om die reden uit het bestand verwijderd.

Tabel 3.1 (Potentieel) beschermwaardige bomen naar eigenaar

Vruchten van een plataan

Actualiseren bestand (potentieel) beschermwaardige bomen

In het vorige hoofdstuk staat beschreven dat het mogelijk is om nieuwe (potentieel) beschermwaardige bomen aan te melden voor opname in het bestand. Daarnaast is het mogelijk om bezwaar te maken tegen het opnemen van nieuwe bomen in dit bestand. Het bestand (potentieel) beschermwaardige bomen wordt jaarlijks gecontroleerd en geactualiseerd.

Kapbeleid

Gemeente Alphen aan den Rijn hanteert een zeer terughoudend kapbeleid voor beschermwaardige en potentieel beschermwaardige bomen. Een reden tot het verstrekken van een kapvergunning kan zijn een ernstig verminderde stabiliteit van de boom of ernstige aantasting van de boom door ziekte. Vaak is in die gevallen de veiligheid van de omgeving niet meer gegarandeerd. Het ontstaan van schade aan gemeentelijke of particuliere eigendommen (eigendommen van derden) kan ook een reden zijn om een (potentieel) beschermwaardige boom te verwijderen. En soms kan een zwaarwegend maatschappelijk belang ertoe leiden dat een (potentieel) beschermwaardige boom wordt verwijderd.

Om te komen tot een weloverwogen beslissing voor het al dan niet toekennen van een kapvergunning wordt gebruik gemaakt van een afwegingskader. Met behulp van een beoordelingsformulier worden alle kanten van de situatie in de beoordeling meegenomen. Zie bijlage H; beoordelingsformulier kapaanvraag (potentieel) beschermwaardige boom en bijlage I; stroomschema kapaanvraag (potentieel) beschermwaardige boom.

Potentieel beschermwaardige esdoorns? Vormbomen, Boskoop .

Vergunningsplicht beschermwaardige bomen

Alle beschermwaardige bomen in Gemeente Alphen aan den Rijn zijn kapvergunningsplichtig. Dit geldt zowel voor gemeentelijke als particuliere beschermwaardige bomen. Uiteindelijk kan de beheerder (met mandaat van het college van B&W) op basis van een ambtelijk advies de beslissing nemen dat een beschermwaardige boom mag worden gekapt. Ook kan besloten worden een boomtechnisch deskundige, European Tree Technician (ETT'er) of vergelijkbaar om advies te vragen over de eventuele kap van een beschermwaardige boom.

Toestemming voor het kappen van potentieel beschermwaardige bomen

Voor potentieel beschermwaardige bomen geldt een meldplicht. Hiervoor moet een formulier worden ingevuld, zie bijlage J; formulier melden kapaanvraag potentieel beschermwaardige boom. Het bomenpanel, als vertegenwoordiger van de samenleving, neemt verzoeken tot het verwijderen van particuliere potentieel beschermwaardige bomen in behandeling en adviseert de gemeente over het wel of niet honoreren van een kapverzoek. De gemeente beslist uiteindelijk of de boom wel of niet mag worden verwijderd. Zie bijlage H.

Indien de gemeente een potentieel beschermwaardige boom verwijderd, plant zij een boom terug conform de regels zoals gelden bij beschermwaardige bomen. Zie compensatieplicht en herplantplicht op pagina 19.

Ambities, Acties en Afspraken

7. Alle inwoners van Gemeente Alphen aan den Rijn krijgen het gehele jaar door de mogelijkheid om (potentieel) beschermwaardige bomen aan te melden.
8. Het bestand (potentieel) beschermwaardige bomen wordt jaarlijks gecontroleerd en geactualiseerd.
9. Alle beschermwaardige bomen in Gemeente Alphen aan den Rijn zijn kapvergunningsplichtig.
10. Voor het kappen van potentieel beschermwaardige bomen geldt een meldplicht.

Noodkap

Er kan sprake zijn van direct gevaar voor de omgeving. Het is dan niet verantwoord eerst de procedure op te starten om een (potentieel) beschermwaardige boom te kappen. De gemeente mag de boom dan kappen of fors snoeien zonder vooraf een kapvergunning aan te vragen. Voor particulieren is dit toegestaan na overleg met de gemeente. De vergunningsprocedure volgt dan achteraf, zie bekendmaking kapvergunning hieronder.

Bekendmaking van kapvergunningen

Gemeente, inwoners en bedrijven (derden) moeten een omgevingsvergunning (activiteit: kappen) aanvragen voor het verwijderen van een beschermwaardige boom, en de aanvraag richten aan het Omgevingsloket van Gemeente Alphen aan den Rijn.

De aanvraag, weigering en/of de verlening van omgevingsvergunningen, activiteit kappen, worden gepubliceerd op www.overheid.nl en op de gemeentepagina Week in Beeld in het Alphens Nieuwsblad

en de Gouwe Koerier. Ook op de eigen website van de gemeente en bij de informatiebalie in het gemeentehuis kan men openbare bekendmakingen inzien.

Compensatieplicht en herplantplicht

Voor het kappen van beschermwaardige bomen moet een omgevingsvergunning (activiteit: kappen) worden aangevraagd bij het Omgevingsloket van Gemeente Alphen aan den Rijn. Dit geldt voor alle eigenaren (gemeente, particulier en derden zoals een projectontwikkelaar). Voor het kappen van een potentieel beschermwaardige boom geldt een meldplicht. Zie paragraaf kapbeleid hierboven.

Compensatie en herplantplicht

(Potentieel) beschermwaardige bomen vertegenwoordigen ook een financiële waarde, de monetaire waarde. De monetaire (geldelijke) waarde is de waarde die wordt uitgedrukt in euro's en is gebaseerd op de stichtingskosten die nodig zijn om een vergelijkbare boom op die locatie te kunnen realiseren. Bij kap van een (potentieel) beschermwaardige boom moet minimaal de monetaire boomwaarde worden gecompenseerd door de aanplant van een nieuwe boom of door een storting in het bomenfonds. De hoogte van het bedrag wordt berekend volgens de richtlijnen van de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen (NVTB). Gemeente Alphen aan den Rijn hanteert de monetaire (geldelijke) waarde enkel bij het vervangen van gemeentelijke (potentieel) beschermwaardige bomen. Particuliere eigenaren zijn vrijgesteld van deze compensatieplicht.

In beginsel geldt voor iedere gekapte (potentieel) beschermwaardige boom een herplantplicht zodat het aantal (potentieel) beschermwaardige bomen gelijk blijft. Bij herplant wordt uitgegaan van de aanplant van een kwekerijboom (met de minimale plantmaat van 30-35 centimeter) die de potentie heeft om uit te groeien tot een nieuwe beschermwaardige boom. Dit vereist doorgaans ook een investering in de ondergrondse groeiplaats. Deze groeiplaats wordt aangelegd conform de in het bomenbeleid 2017 vastgestelde uitgangspunten, die van de meest recente versie van het Handboek Bomen van het Norminstituut Bomen.

In het geval dat herplant niet mogelijk is op locatie en er geen alternatieve locatie gevonden wordt, dan wordt de gehele monetaire waarde gestort in het bomenfonds. Particuliere eigenaren zijn vrijgesteld van deze herplantplicht.

Boete

Indien een (potentieel) beschermwaardige boom wordt geveld zonder kapvergunning, wordt er een boete opgelegd. Dit is ook het geval als een boomtechnisch deskundige, European Tree Technician (ETT'er) of gelijkwaardig, kan aantonen dat de eigenaar niet aan de zorgplicht heeft voldaan of als de boom door fatale verminking of opzettelijk toedoen is afgestorven. Er zal dan geen kapvergunning worden verstrekt. In deze gevallen geldt voor iedere eigenaar naast compensatieplicht en herplantplicht een boete van minimaal € 2.500,- tot maximaal 25 procent van de monetaire boomwaarde. Particuliere potentieel beschermwaardige bomen zijn hiervan vrijgesteld. De nieuw aangeplante boom krijgt in dat geval direct de status potentieel beschermwaardige boom om zo beschermd te worden en uit te kunnen groeien tot een beschermwaardige boom. Eventuele overschotten worden gestort in het bomenfonds.

Schade

Wanneer een (potentieel) beschermwaardige boom wordt beschadigd, bijvoorbeeld door ondeskundig snoeien of tijdens graafwerkzaamheden, wordt door een boomtechnisch deskundige, European Tree Technician (ETT'er) of gelijkwaardig, beoordeeld wat de monetaire (geldelijke) schade is conform de richtlijnen van de NVTB. Dit bedrag wordt als boete aan de veroorzaker opgelegd. Het te incasseren bedrag wordt gestort in het bomenfonds. Een uitzondering hierop vormen de particuliere potentieel beschermwaardige bomen.

Bomenfonds

Voor herplant wordt uitgegaan van een minimale investering van € 2000,-. Wanneer dit bedrag niet geheel wordt besteed aan de aanschaf van een nieuwe boom, plantplaats en groeiplaatsinrichting conform de meest actuele versie van het Handboek Bomen, wordt het overschot in het bomenfonds gestort. In bijlage C; Herplant, compensatie en boete, staan de regels over compensatieplicht, herplantplicht en boete uitgebreid vermeld. Het bomenfonds wordt verder toegelicht op pagina 21.

Ambities, Acties en Afspraken

11. In beginsel geldt voor iedere gekapte beschermwaardige boom een herplantplicht en/of een financiële compensatieplicht. Particuliere eigenaren zijn hiervan vrijgesteld.
12. De compensatiebedragen hangen af van de eigenaar, de mogelijkheden voor herplant en de situatie waarin een boom verloren gaat.

13. De gemeente herplant of compenseert ook haar potentieel beschermwaardige bomen.
14. Bij onrechtmatige kap wordt een boete opgelegd van maximaal 25% van de totale monetaire waarde. Het minimale boetebedrag is € 2.500,-. Een uitzondering hierop vormen de potentieel beschermwaardige particuliere bomen.

Beheer en onderhoud

Gemeente Alphen aan den Rijn heeft de ambitie bomenstad te zijn. De gemeente streeft ernaar (potentieel) beschermwaardige bomen zo lang mogelijk te behouden door ze de optimale bescherming te geven tegen bedreigingen. Daarnaast is het de ambitie om het aantal (potentieel) beschermwaardige bomen in de gemeente in stand te houden en toe te laten nemen.

Om deze ambities waar te maken, is het voor de gemeente belangrijk dat de (potentieel) beschermwaardige bomen een zo goed mogelijke verzorging krijgen en in stand worden gehouden. Deze bomen vertegenwoordigen een grote waarde en dragen bij aan het imago van de gemeente. Door kwalitatief beheer en onderhoud worden de (potentieel) beschermwaardige duurzaam en kwalitatief in stand gehouden.

Stamgeente treurbeuk te Hazerswoude

Beheren is het verantwoordelijk zijn voor het duurzaam in stand houden van de boom in de gewenste staat.

Onderhoud is het uitvoeren van de maatregelen die het beheer vraagt. Doel van het onderhoud is de boom gezond en veilig te houden en overlast te beperken. Het onderhoud bestaat met name uit snoei, maar er kunnen (met name bij oudere bomen) extra inspanningen nodig zijn op gebied van monitoring, onderzoek, specialistische kroonverzorging of groeiplaatsverbetering.

In het algemeen geldt dat de beheerkosten bij een gemiddelde (potentieel) beschermwaardige boom hoger liggen dan bij een gemiddelde andere gemeentelijke boom. Het onderhoud van (potentieel) beschermwaardige bomen vergt een grotere onderhoudsinspanning vanwege de omvang, ouderdom en het ambitieniveau.

Beheerambitie

Voor het beheer en onderhoud van (potentieel) beschermwaardige bomen zijn verschillende ambitieniveaus uitgewerkt in bijlage K; notitie beheerkosten (potentieel) beschermwaardige bomen. Er is een uitwerking gemaakt van gemeentelijke inspanningen en bijdragen ten behoeve van het helpen in stand houden van particuliere (potentieel) beschermwaardige bomen. Er is ook gekeken naar de mogelijkheid van een gemeentelijke inspanning of bijdrage ten behoeve van de particuliere (potentieel) beschermwaardige bomen. Uit de enquête bleek dat 80% van de ondervraagden het hiermee eens was.

Om het meest passende ambitieniveau voor Alphen aan den Rijn te kunnen bepalen, zijn de beheer- en onderhoudsambities op een rij gezet, zie bijlage K.

Op basis van de uitwerking van de ambitieniveaus en gebaseerd op de uitkomsten van de bewoners-enquête en de investeringsbereidheid van de gemeente is gekozen voor: uitgebreid/top.

Ambitieniveau uitgebreid/top

Deze beheersambitie houdt in dat alle (potentieel) beschermwaardige bomen, zowel die van particulieren als die van de gemeente, jaarlijks worden geïnspecteerd.

Uit deze inspecties volgen adviezen op gebied van veiligheid en onderhoud zoals de snoei-behoefte.

Bij een klein percentage van de bomen kan het nodig zijn om klimplanten te verwijderen, kroonverankeringen aan te brengen of nader boomtechnisch onderzoek uit te voeren.

Bij bomen met een teruglopende conditie kan een groeiplaatsonderzoek gewenst zijn. Op basis daarvan kan besloten worden de groeiplaats van een boom te verbeteren. Er zijn diverse verbeterende maatregelen denkbaar, van gronduitwisseling tot het plaatsen van beluchtungskokers. De jaarlijkse kosten voor het beheer en onderhoud aan (potentieel) beschermwaardige bomen worden toegelicht in bijlage L; Kostenoverzicht (potentieel) beschermwaardige bomen.

Ambities, Acties en Afspraken

15. Het beheer en onderhoud van (potentieel) beschermwaardige bomen in Gemeente Alphen aan den Rijn wordt uitgevoerd op uitgebreid/top.

Bomenfonds

Gezien de grote maatschappelijke waarde van (potentieel) beschermwaardige bomen is het gewenst om ook de particuliere eigenaren te ondersteunen bij het in stand houden van hun (potentieel) beschermwaardige boom of bomen. Hiermee laat de gemeente haar ambitie zien. Dat hier draagvlak voor is blijkt ook uit de enquête. Bijna 80% van de geënquêteerden vindt dat de gemeente een tegemoetkoming mag bieden in de kosten voor het in stand houden van bomen. Dit staat uitgewerkt in bijlage K; Notitie beheerkosten (potentieel) beschermwaardige bomen.

Gemeente Alphen aan den Rijn richt een bomenfonds op. Er is voor het beheer en onderhoud van particuliere en gemeentelijke (potentieel) beschermwaardige bomen budget beschikbaar gesteld. De jaarlijkse kosten voor beheer en onderhoud van (potentieel) beschermwaardige bomen staan toegelicht in bijlage L; Kostenoverzicht (potentieel) beschermwaardige bomen.

Deels kan het fonds worden gevoed vanuit de compensatie van (illegaal) gekapte (potentieel) beschermwaardige gemeentelijke of particuliere bomen. Daarnaast kunnen er stortingen worden gedaan ter compensatie van bomen die moeten verdwijnen uit de hoofdgroenstructuur of bij bijvoorbeeld een project waardoor vanwege een groot maatschappelijk belang (potentieel) beschermwaardige bomen moeten verdwijnen, of als er bomen onterecht, zonder kapvergunning verdwijnen. Tot slot is het mogelijk om giften of andere incidentele inkomsten in het fonds te storten. Uitgaven uit het fonds komen altijd ten goede aan bomen.

Waarvoor wordt het bomenfonds benut?

Het bomenfonds biedt praktische of financiële ondersteuning geboden aan particuliere eigenaren van geregistreerde (potentieel) beschermwaardige bomen. Zo kunnen er bijvoorbeeld groeiplaatsverbeteringen of onderzoeken worden uitgevoerd. Ook kan het fonds worden ingezet om gemeentelijke (potentieel) beschermwaardige bomen in stand te houden of nieuw aan te planten. Het aantal (potentieel) beschermwaardige bomen in de gemeente wordt zoveel mogelijk in stand gehouden of uitgebreid. Uit de enquête bleek dat tweederde van de boomeigenaren behoefte heeft aan financiële en praktische ondersteuning bij het beheer van hun (potentieel) beschermwaardige bomen.

Ambities, Acties en Afspraken

16. Gemeente Alphen aan den Rijn voorziet in een bomenfonds voor:
  - a. Het in standhouden van de gemeentelijke (potentieel) beschermwaardige bomen.
  - b. Financiële en reguliere ondersteuning bieden aan particuliere eigenaren van (potentieel) beschermwaardige bomen.
  - c. Groeiplaatsverbetering bij (potentieel) beschermwaardige bomen.
  - d. Aanplant van nieuwe (potentieel) beschermwaardige bomen.

Beschermwaardige treures Koudekerk aan den Rijn

Deel IV: Gemeentelijke processen omtrent beschermwaardige bomen

Zorgplicht

Volgens het Burgerlijk Wetboek (Boek 6, artikel 162) hebben alle (boom)eigenaren in Nederland een zorgplicht. Dit geldt dus zowel voor de gemeente als voor de particuliere boomeigenaren. Zorgplicht houdt in dat iedere eigenaar wettelijk verplicht is om voldoende zorg aan zijn eigendommen te besteden, zodat anderen er geen overmatige overlast of schade van ondervinden.

Als het nalaten van zorg tot (letsel)schade leidt, kan de eigenaar of beheerder van de boom voor deze schade aansprakelijk worden gesteld. Daarom is het belangrijk dat boomeigenaren hun boom periodiek op veiligheidsaspecten (laten) controleren, noodzakelijke maatregelen uitvoeren én dat zij dit registreren zodat ze kunnen bewijzen dat ze aan hun zorgplicht hebben voldaan.

De gemeente draagt er zorg voor dat jaarlijks alle gemeentelijke en particuliere (potentieel) beschermwaardige bomen vakkundig worden geïnspecteerd.

(Potentieel) beschermwaardige bomen in projecten

Bij ruimtelijke inrichtingsplannen is het belangrijk om in een vroeg stadium aan te geven of er (potentieel) beschermwaardige bomen aanwezig zijn in het plangebied. Juist voor deze bomen is het van essentieel belang om tijdig goede afspraken te maken.

Nulmeting

Als ruimtelijke ontwikkelingen zijn voorzien waarbij bomen betrokken zijn, wordt er een nulmeting uitgevoerd, als voorbereiding op een Bomen Effect Analyse (BEA). Deze nulmeting staat beschreven in de meest actuele versie van het Handboek Bomen. Diverse kenmerken en eigenschappen van de bomen worden zo in beeld gebracht. Hiermee kunnen ook randvoorwaarden worden gesteld voor een duurzame inpassing van de bomen in een nieuwe inrichting.

Bomen Effect Analyse

Een Bomen Effect Analyse (BEA) geeft inzicht in de toestand van de bomen en de invloed van de werkzaamheden. Op basis van een BEA kan worden bepaald wat ervoor nodig is om de relevante bomen te behouden. De BEA voorziet in advies en geeft ook de mogelijke alternatieven. Met de BEA wordt inzichtelijk gemaakt welke voorwaarden in een bestek moeten worden opgenomen om de aanwezige bomen tijdens en na afronding van de werkzaamheden in gelijke toestand te kunnen handhaven. Maakt een aanvraag omgevingsvergunning, activiteit kappen, deel uit van een bouwproject, dan is een BEA verplicht.

Oriëntatiefase

Naast de nulmeting worden onderstaande gegevens geïnventariseerd:

Zijn er binnen een straal van 30 meter van de projectgrens bomen aanwezig;

Zijn er langs mogelijke aanrijroutes van bouwverkeer bomen aanwezig zijn;

Is er sprake van bronbemaling? Er moet dan rekening worden gehouden met invloed op de bomen in een straal van 1 kilometer rond het projectgebied.

Ontwerpfase

Wanneer het (aangepaste) ontwerp is opgesteld kan worden beoordeeld in hoeverre er sprake is van (negatieve) invloed van de werkzaamheden op de bomen. Met gericht onderzoek wordt bepaald wat ervoor nodig is om de bomen duurzaam te behouden. Ook een verplantbaarheidsonderzoek of groeiplaatsonderzoek kan een onderdeel zijn van een BEA.

Bij knelpunten kan het nodig zijn om het ontwerp aan te passen zodat de bomen behouden kunnen blijven. Anderzijds worden er maatregelen en randvoorwaarden voorgeschreven om de bomen een duurzame inpassing te kunnen geven. Ten slotte geeft een bomenbalans weer welke veranderingen er binnen het geïnventariseerde bomenbestand plaatsvinden.

Herfstkleur van de moerascipres

Groeiplaatsonderzoek

Bij een groeiplaatsonderzoek wordt beoordeeld of de boom over de juiste groeiplaats beschikt en welke aspecten verbetering behoeven. Te denken valt aan de grondwaterstand, de samenstelling van de bodem, het zuurstofgehalte en de doorwortelbaarheid van de ondergrond.

Verplantbaarheidsonderzoek

Wanneer bestaande (potentieel) beschermwaardige bomen niet in het nieuwe ontwerp behouden kunnen blijven, kan een verplantbaarheidsonderzoek worden uitgevoerd om te bepalen of de bomen

eventueel op een andere plek verder kunnen groeien. Er dient rekening gehouden te worden met de tijd die nodig is om het verplanten met goed resultaat te kunnen garanderen. Vaak neemt dit 2 jaar in beslag. Handhaving van de boom op dezelfde locatie blijft altijd het uitgangspunt.

Zorgvuldig werken

Bomen kunnen ernstig te lijden hebben van werkzaamheden zoals graven, bouwen, ophogen, bronbemaling en het tijdelijk stallen van materieel of bouwmaterialen onder de kroonprojectie. Deze voorwaarden worden in het bestek opgenomen en ter goedkeuring aan de groenbeheerder van Gemeente Alphen aan den Rijn voorgelegd. Die schade is niet altijd direct zichtbaar. Het is van groot belang dat er conform de meest actuele versie van het Handboek Bomen duidelijke randvoorwaarden worden voorgeschreven om te voorkomen dat de (potentieel) beschermwaardige bomen schade ondervinden van werkzaamheden.

Op het moment dat er gewerkt wordt bij deze bomen moet er altijd toezicht worden gehouden door een boomdeskundige met een certificaat als European Tree Technician (ETT'er) of vergelijkbaar.

Juridische borging

Juridische borging van dit beleidsdocument heeft plaats gevonden door het aanpassen van artikel 4.10, 4.11 en 4.12 van de Algemene Plaatselijke Verordening. Conform dit nieuwe beleid is de APV aangepast. Zie bijlage M; APV-tekst.

Communicatie over (potentieel) beschermwaardige bomen

Bij het formuleren van dit nieuwe beleid over (potentieel) beschermwaardige bomen zijn de inwoners op diverse manieren betrokken. Inwoners zijn geraadpleegd en hebben adviezen gegeven over dit nieuwe beleid. Via de weekagenda, social media, facebook, gemeentelijke website en de websites van het Bomenpanel en de wijkraden is veel input opgehaald. Er zijn 2 informatieavonden gehouden waarbij de resultaten van de raadpleging is teruggekoppeld. Vooral de ludieke actie met de groene hartjesboom kreeg veel aandacht tot zelfs op de landelijke tv en in de vakliteratuur.

Door inwoners te betrekken krijgen zij ook een verantwoordelijkheid. Dit kan tot stand worden gebracht op verschillende manieren oftewel volgens verschillende treden van de participatieladder, zoals in het kader hiernaast wordt weergegeven. De eigenaren van (potentieel) beschermwaardige bomen zijn specifiek benaderd bij het tot stand komen van het beleid. Het aantal ingevulde enquêtes geeft een beeld van de grote betrokkenheid van de inwoners bij de (potentieel) beschermwaardige bomen. Het Bomenpanel en daarmee het IVN zijn nauw betrokken geweest bij het tot stand komen van het nieuwe beleid. Zij traden op als coproductanten. En bij het laatste stapje tot besluitvorming kreeg het Bomenpanel naast het ambtelijk advies de mogelijkheid aangereikt haar eigen advies te formuleren. Het nieuwe beschermwaardige bomenbeleid zal een actief beleid zijn dat samen met de inwoners van Gemeente Alphen aan den Rijn wordt toegepast. Inwoners kunnen (potentieel) beschermwaardige bomen aandragen voor het bestand (potentieel) beschermwaardige bomen.

Informatiebehoefte

Uit de enquête die door 1490 inwoners is ingevuld, komt duidelijk naar voren dat er behoefte is aan meer informatie over de (potentieel) beschermwaardige bomen in de gemeente. Specifiek voor boomeigenaren geldt dat bijna één op de drie geënquêteerde boomeigenaren niet wist dat zij eigenaar zijn van één of meerdere (potentieel) beschermwaardige bomen. Slechts een kwart van de boomeigenaren weet welke verplichtingen daarbij komen kijken. Eigenaren van (potentieel) beschermwaardige bomen krijgen graag informatie over het reguliere onderhoud en over geldende verplichtingen. Het nieuwe beleid voorziet in deze behoefte. Alle (potentieel) beschermwaardige bomen zijn geïnventariseerd en worden op de kaart weergegeven met hierbij een rapport per boom. Door particulieren te ondersteunen bij het beheer worden zij geholpen en geïnformeerd over het noodzakelijk onderhoud. Inwoners van de gemeente hebben aangegeven informatiebehoefte te hebben, zo blijkt uit de enquête: zo stellen zij dat het plaatsen van informatiebordjes bij (potentieel) beschermwaardige bomen in de gemeente aandacht zal genereren voor deze speciale bomen. De gemeentelijke website wordt geoptimaliseerd om deze te laten voldoen aan de informatiebehoefte. Daarnaast voorziet de website van het Bomenpanel Alphen ook in deze behoefte (www.bomenpanelalphen.nl). Op deze website is onder andere ook een nieuwe fietsroute te vinden langs (potentieel) beschermwaardige bomen in de gemeente. Boskoop maakte in het verleden al een aantal wandelroutes langs het groen en de houtakkers. Deze kaarten kunnen bij het Boomkwekerijmuseum worden opgevraagd.

Communicatiemiddelen

Bij het aannemen van het bomenbeleid 2017 is bepaald dat de gemeentelijke website dé aangewezen plek is om over de bomen, en dus ook over (potentieel) beschermwaardige bomen, te communiceren. Ook is de website van het Bomenpanel aangewezen als een zeer geschikte plek om informatie te ontsluiten.

Hartjesboom bij het gemeentehuis te Alphen aan den Rijn

Combinatie van middelen

Met het inzetten van een combinatie van social media, gemeentelijke communicatiemiddelen, de pers en een persoonlijke benadering wordt het grootste bereik verwacht.

Aandacht genereren en informeren

Social media zijn het meest geschikt om aandacht te genereren. Denk hierbij aan mooie afbeeldingen en korte video's. Maar ook stellingen en het oproepen voor deelname aan een enquête zijn geschikte onderwerpen voor social media.

Bij informeren is er vaak meer tekst en uitleg nodig. De gemeentelijke communicatiemiddelen zoals de gemeentelijke website of de gemeentepagina in Alphens Nieuwsblad of Gouwe koerier, de pers en de website van het Bomenpanel lenen zich hier goed voor.

In ontwikkeling

Komende beleidsperiode wordt een verdere strategie samen met het Bomenpanel uitgewerkt om nog meer aandacht voor en informatie over (potentieel) beschermwaardige bomen te ontwikkelen met een meer frequente berichtgeving. Gedacht kan worden aan verdere ontwikkeling van:

De gemeentelijke website (een aparte pagina over bomen is wenselijk)

De gemeentepagina in het Alphens Weekblad

Website van het Bomenpanel

Week in Beeld

Digitale kaarten

Themakranten en -bladen

Enquêtes

(On)geadresseerde brieven voor raadpleging

Folders, brochures en flyers

Informatiebordjes bij beschermwaardige bomen

Ambities, Acties en Afspraken

De belangrijkste ambities en concrete acties op een rij.

1. De gemeente streeft ernaar (potentieel) beschermwaardige bomen zo lang mogelijk in goede conditie te behouden.
2. Daarnaast is de ambitie om het aantal (potentieel) beschermwaardige bomen in de gemeente in stand te houden en te laten toenemen.
3. Hiervoor worden heldere, praktische regels en richtlijnen gehanteerd.
4. In de komende beleidsperiode worden routes langs (potentieel) beschermwaardige bomen verder ontwikkeld en onder de aandacht gebracht.
5. Een boom komt in aanmerking voor aanwijzing als beschermwaardige boom als hij voldoet aan ten minste 1 van de volgende randvoorwaarden:
  - > Leeftijd hoger dan 40 jaar.
  - > Toekomstverwachting van minimaal 10 jaar.
  - > De boom is bijzonder vanwege beeldbepalendheid, zeldzaamheid, uniciteit of dendrologie, ecologische waarde, cultuurhistorische waarde of heeft een bijzondere vermelding.
6. Een boom wordt aangewezen als potentieel beschermwaardige boom als hij is aangeplant vanwege vanuit herplantplicht of wanneer hij voldoet aan de volgende randvoorwaarden:
  - > Leeftijd hoger dan 30 jaar.
  - > Toekomstverwachting van minimaal 10 jaar.
  - > Groeiplaats geschikt voor de komende 20 jaar.
  - > De boom is bijzonder vanwege beeldbepalendheid, zeldzaamheid, uniciteit of dendrologie, ecologische waarde of cultuurhistorische waarde.
7. Alle inwoners van Gemeente Alphen aan den Rijn krijgen het gehele jaar door de mogelijkheid om (potentieel) beschermwaardige bomen aan te melden.
8. Het bestand (potentieel) beschermwaardige bomen wordt jaarlijks gecontroleerd en geactualiseerd.
9. Alle beschermwaardige bomen in Gemeente Alphen aan den Rijn zijn kapvergunningsplichtig.
10. Voor het kappen van potentieel beschermwaardige bomen geldt een meldplicht.
11. In beginsel geldt voor iedere gekapte beschermwaardige boom een herplantplicht en/of een financiële compensatieplicht. Particuliere eigenaren zijn hiervan vrijgesteld.
12. De compensatiebedragen hangen af van de eigenaar, de mogelijkheden voor herplant en de situatie waarin een boom verloren gaat.
13. De gemeente herplant of compenseert ook haar potentieel beschermwaardige bomen.
14. Bij onrechtmatige kap wordt een boete opgelegd van maximaal 25% van de totale monetaire waarde. Het minimale boetebedrag is € 2.500,-. Een uitzondering hierop vormen de potentieel beschermwaardige particuliere bomen.
15. Het beheer en onderhoud van (potentieel) beschermwaardige bomen in Gemeente Alphen aan den Rijn wordt uitgevoerd op uitgebreid/top.
16. Gemeente Alphen aan den Rijn voorziet in een bomenfonds voor:
  - > Het in standhouden van de gemeentelijke (potentieel) beschermwaardige bomen.
  - > Financiële en reguliere ondersteuning bieden aan particuliere eigenaren van (potentieel) beschermwaardige bomen.
  - > Groeiplaatsverbetering bij (potentieel) beschermwaardige bomen.
  - > Aanplant van nieuwe (potentieel) beschermwaardige bomen.

Overzicht van bijlagen

Bijlage A; Resultaten enquête I&O

Bijlage B; Werkwijze aanmelden (potentieel) beschermwaardige boom

Bijlage C; Herplant, compensatie en boete

Bijlage D; Formulier aanmelden (potentieel) beschermwaardige boom

Bijlage E; Bezwaar maken tegen aanwijzing (potentieel) beschermwaardige boom

Bijlage F; Opnamekenmerken (potentieel) beschermwaardige bomen

Bijlage G; Memo oplevering en data analyse inventarisatie (potentieel) beschermwaardige bomenlijst

Bijlage H; Beoordelingsformulier kapaanvraag (potentieel) beschermwaardige boom

Bijlage I; Stroomschema kapaanvraag (potentieel) beschermwaardige boom

Bijlage J; Formulier melden kapaanvraag potentieel beschermwaardige boom

Bijlage K; Notitie beheerkosten (potentieel) beschermwaardige bomen

Bijlage L; Kostenoverzicht (potentieel) beschermwaardige bomen

Bijlage M; APV-tekst

Foto's Jan van Rijn

Vastgesteld in de vergadering van het college van burgemeester en wethouders van Alphen aan den Rijn op 16 juli 2019,

De secretaris, de burgemeester.